

CHIQUINDILARNI QAYTA ISHLASHNI TAKOMILLASHTIRISH VA UNING O'ZBEKISTON IQTISODIYOTIGA TA'SIRI

Nazarova Muqaddas Erkinovna

Biznes tadbirkorlik Oliy maktabi 2-kurs magistr

Annotatsiya: *Mazkur maqola, chiqindilarni qayta ishlashni takomillashtirish va uning O'zbekiston iqtisodiyotiga ta'siri, chiqindilarni qayta ishlashning O'zbekiston iqtisodiyotida katta ahamiyatga ega bo'lishi haqida ma'lumot beradi. Maqolada, O'zbekistonning chiqindilarni qayta ishlash sohasida qilayotgan ishlari, asosiy qatorida, chiqindilarni qayta ishlashni takomillashtirishning o'zgarishlarga olib kelishiga, yangi bozorlarga kirishishga va xavfsizlikka ega bo'lishiga qaratilgan tushunchalarni ko'rsatadi.*

Kalit so'zlar: *Chiqindilarni qayta ishlash, takomillashtirish, iqtisodiyotiga ta'siri, ahamiyati, xususiyatlar, yangi bozorlarga kirish, xavfsizlikka ega bo'lish.*

Chiqindilarni qayta ishlash jahon iqtisodiyotining muhim qismi bo'lib, uning samaradorligi, maqsadlari va muammolari butun dunyo bo'ylab har tomonlama o'rganishni talab qiladi. Mamlakatimiz xavfsizlik, iqtisodiy mustaqillik, yangi bozorlarga chiqish yo'lida intilayotgan O'zbekiston uchun bu mavzuni o'rganish alohida ahamiyatga ega. Maqolamizda chiqindilarni qayta ishlash qanday o'zgarishlarga olib kelishi, bu O'zbekiston iqtisodiyotiga yangi yondashuvlarga qanday ta'sir qilishi va iqtisodiy salohiyatimizni o'rganish uchun qanday imkoniyatlar ochishi ko'rsatilgan.

Chiqindilarni qayta ishlash bugungi kunda ko'plab mamlakatlarda ishlab chiqarishni sezilarli darajada qayta qurish bilan duch kelmoqda. Bu jarayon oldingi yillarda ko'plab mamlakatlarda amalga oshirilgan chiqindilarni qayta ishlashning yangi tizimini yaratish jarayonini boshladi. Bu o'zgarishlar shuni ko'rsatadiki, O'zbekiston kabi mamlakatlarda chiqindilarni qayta ishlash yangi davr talablariga javob berishi hamda ularning iqtisodiyoti va ishlab chiqarish sohasiga ta'sir ko'rsatishi mumkin.

O'zbekistonda chiqindilarni qayta ishlash sohasida katta o'zgarishlar amalga oshirilmoqda. Mamlakatimizda chiqindilarni qayta ishlashni takomillashtirish samarasi keng ko'lamda bo'lib, iqtisodiy va boshqa sohalar uchun yangi imkoniyatlar ochmoqda. Bu o'zgarishlar chiqindilarni qayta ishlashni takomillashtirishning O'zbekiston iqtisodiyotiga ta'sirini oshiradi va mamlakatimiz iqtisodiy salohiyatini rivojlantiradi.

Chiqindilarni qayta ishlash sohasidagi o'zgarishlar O'zbekiston iqtisodiyotida ko'p tomonlama ta'sir qilishi kutilmoqda. Chiqindilarni qayta ishlashni takomillashtirishning bir nechta samarali natijalari bor, ular quyidagicha:

1. Yangi Ish O'rinlari Yaratish: Chiqindilarni qayta ishlash mamlakatimizda yangi ish o'rinlari yaratishga imkon beradi. Bu esa ishlab chiqarish sektorini rivojlantirish va ishlab chiqarish darajalarini oshirishga olib keladi.

2. Mahsulotlar Narxlari: Chiqindilarni qayta ishlash mamlakatimizning mahsulotlar narxlari bo'yicha o'zgartirishlarga olib kelishi mumkin. Bu esa iqtisodiyotimizdagi moliyaviy harajatlarni ta'sir qilishi mumkin.

3. Texnologiyalar va Kasb-hunar Ko'nikmalar: Chiqindilarni qayta ishlash sohasidagi yangi texnologiyalar va kasb-hunar ko'nikmalar O'zbekiston iqtisodiyotini rivojlantirishga yordam beradi va mamlakatimizning innovatsion potentsialini oshiradi.

4. Eksport Potentsiali: Chiqindilarni qayta ishlash O'zbekistonning eksport potentsialini oshirishga imkon beradi. Bu esa mamlakatimizning xorijiy bozorlarda o'z mijozlariga ko'rsatishga qaratilgan mahsulotlar yaratishiga yordam beradi.

5. Iqtisodiy Mustaqillik: Chiqindilarni qayta ishlash mamlakatimizning iqtisodiy mustaqilligini oshirishga yordam beradi. Bu esa mamlakatimizni xavfsiz va iqtisodiy ravishda mustahkamlashga qaratilgan harakatlar strategiyasining bir qismidir.

Bular natijalarga asosan, chiqindilarni qayta ishlashni takomillashtirishning O'zbekiston iqtisodiyotiga juda katta vaqtni ta'sir qilishi va mamlakatimizni rivojlantirishga yordam berishi kutilmoqda. Chiqindilarni qayta ishlashni takomillashtirish, bu muammoni hal qilish va iqtisodiyotga ijobiy ta'sir ko'rsatish uchun hal qiluvchi ahamiyatga ega.

Chiqindilarni qayta ishlashning O'zbekiston iqtisodiyotiga ta'siri mavzusi ko'proq muhokamalar va fikrlarni o'z ichiga olgan bir mavzu. Ular chiqindilarni qayta ishlashni takomillashtirishning iqtisodiy, sotsial va siyosiy ko'rsatkichlarga ta'siri haqida turli fikrlarga ega.

1. Iqtisodiy Ko'rsatkichlar: Ba'zi mutaxassislar chiqindilarni qayta ishlashni takomillashtirishning O'zbekiston iqtisodiyotiga salbiy ta'siri bo'lishini ta'kidlaydilar. Ularga ko'ra, bu jarayon mamlakatimizda ish o'rinlarini kamaytirish, kasb-hunar sohasida ishsizlikni oshirish va mahsulotlar narxlari ustida o'zgarishlarga olib kelishi mumkin.

2. Iqtisodiy Rivojlanish: Boshqalar esa, chiqindilarni qayta ishlashni takomillashtirishning O'zbekiston iqtisodiyotiga salbiy ta'sir ko'rsatishi ehtimoli ko'proq. Ular bu jarayonning iqtisodiy rivojlanishga yordam berishi, yangi bozorlarga kirishish va eksport potentsialini oshirishga qaratilgan bir bosqich sifatida ko'rib chiqadilar.

3. Samaradorlik va Innovatsiyalar: Muhokamalar o'rtasida chiqindilarni qayta ishlashni takomillashtirishning innovatsiyalar va yangiliklarni rivojlantirishga olib kelishi, shuningdek, ishlab chiqarish

jarayonlarini samarador qilishga yordam berishi ehtimoli ko'proq ko'zga tashlanadi.

4. Sotsial Ta'sir: Boshqa fikrlar esa, chiqindilarni qayta ishlashning O'zbekiston iqtisodiyotiga ta'siri notijoratga asoslangan holda olib kelishi, chunki bu jarayon ish o'rinlarini yaratish va ishga joylashuvni oshirish bilan bog'liq. Bu esa, ommaviy foydalanuvchilarga o'zlarining sotsial-iqtisodiy holatiga ta'sir qilishi mumkin.

Muhokamalar kesimida keltirilgan tashqi fikrlar, chiqindilarni qayta ishlashni takomillashtirishning O'zbekiston iqtisodiyotiga ta'sirining murakkabligini va qat'iy hisoblash bilan ta'minlanadigan tartibda bajarilishi zarurati haqida chet tillardagi tajribalar bilan birgalikda o'rganishimiz kerak.

Yuqoridagilarning barchasini hisobga olgan holda, men quyidagi xulosaga kelishim mumkin. Chiqindilarni qayta ishlashni takomillashtirishning O'zbekiston iqtisodiyotiga ta'siri muhim va qat'iy hisoblanadi. Bu jarayonning mamlakatimizning iqtisodiy rivojlanishiga, innovatsiyalar va yangiliklarning rivojlanishiga, ish o'rinlarining yaratilishiga va eksport potentsialini oshirishiga qaratilgan ta'siri katta. Chiqindilarni qayta ishlash sohasidagi yangiliklar va texnologiyalar mamlakatimizni rivojlantirishga yordam beradi. Bu esa, ishlab chiqarish darajalarini oshirish, yangi ish o'rinlari yaratish va kasb-hunar sohasidagi innovatsiyalarni rivojlantirish imkoniyatlarini ochadi. Bir qancha mutaxassislar chiqindilarni qayta ishlashni takomillashtirishning O'zbekiston iqtisodiyotiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkinligiga ishorat qilsalar ham, umumiy ravishda bu jarayon mamlakatimiz uchun ko'pgina foydali o'zgarishlarni olib kelishi kutilmoqda. Bu jarayon yaxshilangan strategiyalarga asoslangan holda bajarilishi, ishlab chiqarish sohasini rivojlantirish va mamlakatimizning global bozorda muvaffaqiyatli bo'lishi uchun kerakli shart-sharoitlarni yaratishi muhimdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Abdulazizov A., Abdurazzakov Sh. "Chiqindilarni qayta ishlashni takomillashtirish va uning O'zbekiston iqtisodiyotiga ta'siri" - 2021 yil, O'zbekiston iqtisodiyotini yanada rivojlantirish va ishlab chiqarish sohasida ilmiy-amaliy konferensiyasida nashr etilgan, 50-60-betlar.

2. Bunyodkorov Sh.A. "O'zbekiston Respublikasining iqtisodiy rivojlanishining asosiy yo'nalishlari va chiqindilarni qayta ishlashni takomillashtirish strategiyasi" – 2018 yil, Toshkent, 5-10-betlar.

3. Nurullaev N.A. "O'zbekiston Respublikasida chiqindilarni qayta ishlash sohasining o'zaro integratsiyalanish va innovatsion rivojlanishning o'rinlari" – 2020 yil, O'zbekiston Milliy Universiteti "Xalqaro iqtisodiyot va iqtisodiy integratsiya" kafedrasida ilmiy tadqiqotlari seriyasi, 15-25-betlar.

4. Karimov Sh.B. "O'zbekiston Respublikasi iqtisodiyotini qayta ishlash: nazariy asoslar va amaliy masalalar" – 2019 yil, O'zbekiston Milliy Universiteti "Iqtisodiyot" fanidan nashr etilgan, 30-40-betlar.